

Hermeneutikai Kutatóközpont

1993. december 13-án alakult meg ünnepélyesen a Hermeneutikai Kutatóközpont a Ráday Kollégiumban. Ez az első olyan magyar kutatóintézet, amelyet több felsőoktatási intézmény együttesen hozott létre. Az intézetnek otthont a Károli Egyetem biztosított (Bp., Reviczky u. 4/c, főemelet 2.) Az alábbiakban ifj. dr. Fabinyi Tibor igazgató és Bencze Lóránt nyitóelőadását adjuk közre.

ifj. dr. Fabinyi Tibor:

A Hermeneutikai Kutatóközpont programja

Egy tudományos kutatóintézet ünnepélyes megnyitójára jöttünk össze, ám ez a tudományos kutatóközpont egy egyházi intézmény, nevezetesen a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának kezdeményezésére született meg. Örömmel látjuk, hogy itt, a megnyitóünnepségen egyszerre jelen vannak egyes világi egyetemek és különféle egyházi felsőoktatási intézmények képviselői. A Hermeneutikai Kutatóközpont létrejötté és a mostani alkalom tehát már önmagában izgalmas, szimbolikus, hermeneutikai szituációt képez, ami mindenképpen értelmezést igényel. „Le symbole à donne le penser” – a „szimbólum gondolkodást provokál” – írja Paul Ricoeur. Gondolkodjunk hát el egy ilyen újszerű intézmény létjogosultságán mielőtt rátérnénk a konkrét tervek és feladatok ismertetésére!

1.

Egy egyházi indíttatású tudományos intézmény fogantatása pillanatától kezdve magában hordja a hit és a tudás ősrégi, megtermékenyítő feszültségét, s a jelen pillanat, a mostani összejövételünk izgalma is az a hermeneutikai szituáció adja, amely alapvetően két különböző közösség: a tudomány objektivitását képviselő „tudás-közösség” és a hitbéli tapasztalatot valló „hit-közösség” találkozásából adódik. Azért mondhatjuk, hogy hermeneutikai szituációval van dolgunk, mert a hermeneutika a *más*-sal való szembesülést, a megszokottól eltérő „más” iránti kérdező nyitottságot jelent. A szituáció természetesen távolról sem mentes a feszültségektől, hiszen a „hit-közösség” a már megtalált igazságra, a „tudás-közösség” pedig az igazság keresésére helyezi a hangsúlyt. A hit szempontja szerint a tudás valamiért van, valamire vonatkoztatott; a tudomány szempontja szerint a tudás autonóm, önmagáért szép. Mindkét közösség talán először gyanakodva tartózkodik a másikkal való találkozóktól: a hit közösségének tagjai az „egészseges tudomány” szekularizálásától, kiárusításától; a tu-

domány közösségének tagjai az „autonóm tudomány” klerikalizálódásától tarthatnak. Szeretném e mai megnyitóünnepségen ezt a kölcsönös gyanút – amennyire lehetséges – oszlatni, s helyette megteremteni a bizalom légkörét e lényegileg teljesen új vállalkozásban. Mintegy „kettős állampolgárként”, e két említett közösség tagjaként, egyfelől egy világi tudományegyetem, másfelől meg bizonyos egyházi intézmények egyenjogú polgáraként arra rámutatni, hogy e két közösségnek: a tudás és a hit közösségének – saját identitásuk feladása nélkül – is szükségük van egymásra, hiszen intellektuális erőfeszítéssel egyesíteni lehet „a valóság két rendjét... az igazság keresését és a már megtalált igazság kútfejét”. E találkozás nem a közelmúltban divatos, de sokszor csak öncélú eredményeket felmutató „dialógus” szempontjait kívánja szolgálni, hanem az identitás elmélyítése érdekében, a kölcsönös megtermékenyítés reményében hidat kíván építeni a tények és értékek, a tudás és a hit birodalma illetve közösségei között.

2.

A *hid*-ra – hogy a Kutatóintézetünk alapmetaforájánál maradjak – nemcsak a tudósok világi közösségének és a hívők egyházi közösségének összefüggésében van szükség, hanem a hermeneutikával való foglalkozás hidat képezhet ma, mind az egyházak közötti, mind az egyházakon belüli megosztottság korában. Történetileg az egyes felekezetek éppen a különböző hermeneutikai szempontok alapján különültek el egymástól, s ma az egyes történelmi egyházakon belül is inkább a hermeneutikai, mintsem az egyházpolitikai törésvonalak a dominánsak. Egyes csoportok a másik másságának türelmes megismerése nélkül a „liberalizmus”, ill. a „konzervativizmus”, a „hitetlenség” vagy a „fundamentalizmus” bélyegzőit osztogatják egymásnak. Egy Hermeneutikai Kutatócsoport azt is feladatának tekinti, hogy – természetesen civilizált és színvonalas keretek között –

